

Україна багато чого перейняла від системи освіти Франції. Це, по-перше, адаптація системи вищої освіти України до норм, стандартів і основних принципів європейського простору вищої освіти та забезпечення соціального контексту вищої освіти, що дасть можливість випускникам вищих навчальних закладів формувати свою професійну кар'єру на принципах соціальної справедливості, відповідальності, загальнолюдських цінностей. По-друге, розроблено і затверджено на рівні уряду перелік програм підготовки бакалаврів, в якому враховано досвід європейських країн. Було розпочато формування національної структури кваліфікацій бакалавра, яка відповідає цьому переліку і зарахована до Групи супроводу Болонського процесу (BFUG) для адаптації в загальноєвропейську систему кваліфікацій. Нині в сучасній українській освітній системі існує ще ряд недопрацювань по освоєнню даної системи, але Україна стоїть на шляху до їх вирішення [8].

Список використаної літератури

1. Арутюнова Ж.М. Современные тенденции развития системы образования во Франции//Иностранные языки в школе. — 2004. — № 3. — С. 17-18.
2. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна — Болонья — Саламанка — Прага — Берлін)/Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Л.Л., Шинкарук В.Д., Грубінко В.Р., Бабин І.І. — Тернопіль:Видавництво: «Економічна думка»,Танг, 2003р. — 60с. — С. 38-40.
3. Вандер Венде М.К. Болонская декларация: расширение доступности и повышение конкурентноспособности высшего образования в Европе//Высшее образование в Европе. — 2000. — №3. — Том XXV. — С. 221-223.
4. Долженко О.В. Сорбонская и Болонская декларации: Информация для размышления.//Вестник высшей школы: Alma mater. — 2000. — № 6. — С. 50-54.
5. Єгоров Г. Система освіти у Франції.// Історія в школі. — 2001. — № 3-4. — С. 28-30.
6. Крючков Г.Г. Болонський процес як гармонізація європейської системи вищої освіти//Іноземні мови в навчальних закладах. — 2004. — № 1. — С. 10-14
7. Мозганова В. Европа уже не идет, а бежит по Болонскому пути// Элитное образование. . — 2004. — № 5. — С. 45-46.
8. Ніколаєнко С. М. Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. — К.: Знання, 2006. — С. 346-348.

Тетяна Петренко

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПЕДАГОГА-НОВАТОРА В.Ф.ШАТАЛОВА

Шкільна освіта не стоїть на місці, вона постійно розвивається, шукає нові методи навчання та виховання учнів. Дане збагачення відбувається за рахунок індивідуальних внесків вчителів, педагогів, викладачів. У застійні часи 70-80-х років минулого століття в шкільній освіті відчувалися суттєві недоліки: одноманітність, академізм в навчально-виховному процесі. На зміну авторитарній педагогіці з'являється нова педагогіка, більш зрозуміла і доступна для розуміння. Яскравим представником нової педагогічної системи став великий педагог-новатор В.Ф. Шаталов.

Метою даної публікації є дослідження педагогічних ідей та досягнень педагога-новатора В.Ф. Шаталова.

В.Ф. Шаталов – викладач математики, заслужений вчитель УРСР (1987), народний учитель СРСР(1990), творець оригінальної технології інтенсивного навчання. Він являється одним з найвизначніших педагогів ХХ ст. Першочерговим у навчально-виховному процесі В.Ф. Шаталов визначає людський чинник. Вся його концепція побудована на повазі і гуманному ставленні до особистості школяра. «Вчитися переможно!» – ось девіз педагога-новатора. Успіх у навчанні – його найважливіший дидактичний принцип [3, с. 33].

В.Ф. Шаталов створив свою методику по вивченню нового матеріалу. Виклад матеріалу подавався на уроках укрупненими блоками, при цьому значно скорочувалося вивчення не потрібної інформації. Опрацювання нового матеріалу відбувалося в ряд етапів. Перший етап – розгорнуте образно-емоційне пояснення вчителем дібраних для уроку параграфів. Другий етап – стислий виклад навчального матеріалу за опорним плакатом (збільшена копія аркуша з опорними сигналами), озвучування, розшифрування закодованих за допомогою різноманітних символів основних понять і логічних взаємозв'язків між ними. Третій етап – вивчення опорних сигналів, які одержує кожний учень і вклеює їх у свій альбом. Четвертий – робота з підручником та аркушем опорних сигналів у домашніх умовах. П'ятий – письмове відтворення опорних сигналів на наступному уроці. Шостий – відповіді за опорними сигналами (письмові й усні: тихі, магнітофонні, за аркушами взаємоконтролю і т. д.). Сьомий – постійне повторення й поглиблення раніше вивченого матеріалу (організація взаємодопомоги – «педагогічний десант» – не тільки між однокласниками, а й між старшими й молодшими дітьми). Таким чином, існує сім етапів роботи над теоретичним матеріалом. Глибоке розуміння теоретичних питань спонукає випробувати свої сили на ділі, а час, заощаджений завдяки сконцентрованому вивченню теорії, дає змогу, збільшивши кількість розв'язуваних задач, розглянути детально (всєбічно) їхні типи, можливі способи розв'язання [1, с. 582].

Також вчителем було запропоновані нові, дещо не традиційні, принципи навчання:

- 1) принцип успіху та оптимізму;
- 2) принцип безконфліктності;
- 3) принцип цілісності.

Педагог при повторенні матеріалу використовував важливу форму «урок взаємоконтролю». Дана перевірка проводилася на задалегідь підготовлених аркушах паперу, на яких написані питання з усіх вивчених розділів. Коли учні готувалися до відповіді, то безпосередньо контролювали один одного. Перед початком уроку на столі лежали прапорці-сигнали, які брали учні та виставляли їх на своїх столиках. Вчитель називав прізвище учня і пропонував відповісти, при цьому повинна ще супроводжуватися записами на дошці. Інший відповідав на друге питання. У той час, коли двоє учнів пишуть відповідь на дошці, третій учень відповідає з місця. Вчитель оголошував оцінку після кожного питання, яку учні записували до свого аркуша. Після того як закінчилося опитування, педагог збирав аркуші і оголошував остаточні оцінки. Якщо учень не відповідав на одне із питань, то більше ніж «3» він

не отримував. Опитування припинялося тоді, коли відсутні дві відповіді з парти. Із закінченням опитування розпочинався другий цикл, в якому брали участь лише ті учні, що справилися з першим циклом питань. Опитування відбувалося за тими ж питаннями. Діти здавали свої аркуші отримували одну результуючу оцінку. Відмінні оцінки записувалися до журналу чорнилом, хороші та посередні – олівцем, бо він міг за власним бажанням пройти повторно опитування за цим же аркушем.

В.Ф. Шаталов є автором численних підручників, публікацій, статей. Ним видано понад 34 книжки, багато яких перекладені 17 мовами. Його педагогічний стаж становить більш ніж півстоліття, 40 років з яких присвятив експериментам та дослідженням. За ці 40 років він із майже безнадійних, слабких учнів, які йому підбиралися для експерименту, вийшли в результаті кандидати та доктори фізико-математичних і технічних наук.

Отже, В.Ф. Шаталов вніс чималий внесок у розвиток шкільної педагогічної освіти, які на сьогоднішній день активно використовуються вчителями. Він є автором нових нетрадиційних принципів навчання. Педагог створив нову методику по вивченню нового матеріалу, по якій навчаються у багатьох країнах світу.

Список використаної літератури

1. В.Ф. Шаталов. Навчати всіх, навчати кожного / І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич, Т.Г. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюн, Н.Г. Базилевич та ін., 2006, – с. 582-584.
2. Шаталов В. Ф. Експеримент триває. М., 1989, - 336 с.
3. В.Ф. Шаталов: його ідеї працюють і сьогодні [Текст] // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – №6. – с.32-48.

Олександра Романюха

ПОГЛЯДИ НА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ У КОЛЕКТИВІ У СПАДЩИНІ А.С. МАКАРЕНКА

Виховання особистості в колективі є вираженням певних закономірностей розвитку, як самої особистості, так і суспільства взагалі. Розвиток особистості залежить від рівня розвитку колективу та від структури сформованих в ньому міжособистісних відносин. Людина живе і розвивається в системі відносин з природою і навколишніми його людьми. Багатство зв'язків зумовлює духовне багатство особистості, багатство зв'язків і спілкування висловлює громадську, колективну силу людини. У кінцевому підсумку колективне ставлення виражено тим яскравіше, чим більш активні члени даного колективу, чим повніше вони використовують свої індивідуальні можливості та здібності в житті колективу. Тому дана тема є актуальною.

Педагогічна теорія виховання в колективі створювалася неабиякими зусиллями багатьох вітчизняних педагогів протягом довгого часу. Одним із цих педагогів був Антон Семенович Макаренко, який залишив чудову наукову спадщину, у якій розкрив виховання особистості в колективі, визначив принципи розвитку колективу, розробив технологію формування колективу.